

“สวนลำไยและรายได้แบบผสมผสาน”

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ร.ต.ท.ถวัลย์ สวัสดิ์จิตต์ ประธาน ศพก.อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) อำเภอบ้านธิ เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารวิชาการและบริการทางด้านการเกษตรในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นกลไกในการบูรณาการ การทำงานของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯและหน่วยงานภาคี ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ อำเภอบ้านธิอีกด้วย

จุดเริ่มต้นและแรงบันดาลใจ

ประวัติความเป็นมา ร.ต.ท.ถวัลย์ สวัสดิ์จิตต์ ประธาน ศพก.อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี หมวดถวัลย์ เล่าให้ทีมงานของเราฟังว่า “ตนเองเป็นข้าราชการบำนาญตำรวจ หลังเกษียณจึงใช้เวลาทั้งหมดในการปรับปรุง ดูแลลำไยที่เริ่มปลูกลำไยตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ บนที่นาตอนจำนวน ๑๐ ไร่ ซึ่งเป็นที่นาไม่มีน้ำ ชาวบ้านเรียก “นาตอน” ได้รับมรดกตกทอดมาจากแม่ยาย จำได้ว่าตอนนั้น มีคนพูดไว้ว่า เป็นตำรวจจะทำการเกษตรได้หรือ ซึ่งตนเองก็ใช้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าสามารถทำได้และทำได้ดี จากนั้นอีก ๒ ปี ต่อมา ก็ทำกิจการขายดินผสม ชื่อทางการค้าคือ “ดินขุยไผ่” ซึ่งก่อนจะออกขาย ตนเองได้ทดลองใช้ภายในสวนก่อน จากการทดสอบได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ลำไยอุดมสมบูรณ์ เจริญเติบโตดี จึงได้นำออกวางตลาดเพื่อจำหน่ายและเผยแพร่ให้กับเกษตรกรที่สนใจจะเรียนรู้และผลิต”

ข้อมูลพื้นฐานของ ศพก.บ้านธิ ที่ตั้ง บ้านธิ หลวง หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน บนเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงเป็ดไข่ หมูหลุม และไก่ไข่ ร่วมด้วย ซึ่งเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง

สภาพภูมิประเทศ ที่นาตอน มีหลายสภาพดิน มี ทั้งดินเหนียว ดินทราย และดินร่วน มีน้ำท่วมขัง

ภายในสวนมีสระเก็บกักน้ำจำนวน ๓ สระ ระบบน้ำชลประทาน และบ่อน้ำความลึก ๘๐ เมตร ติดตั้งปั๊มซัมเมอร์ส

การดำเนินงานของ ศพก.บ้านธิ

“ ที่นี้มีเทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดูที่โดดเด่น ” ทีมงานของเราจะไขความลับของเทคนิคนี้กัน โดยหมวดถวัลย์ กล่าวว่า “ การจะผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ จะต้องดูแล บำรุง ตั้งแต่ลำต้น กิ่ง ใบ ดอก ผล ถึงจะประสบความสำเร็จซึ่งต้องใช้ความอดทนและความสม่ำเสมอในการผลิต เพราะหากพลาดในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง จะทำให้ได้ผลผลิตไม่ตรงตามที่คาดหวังไว้ หรืออาจจะต้องรอฤดูกาลต่อไป ซึ่งใช้เวลาอีกเป็นปี ”

“ภายในสวนจะมีการแบ่งลำไยออกเป็นรุ่นๆ เพื่อให้ออกผลผลิตตลอดนอกฤดู ตรงกับความต้องการของตลาดในเมืองจีน เช่น วันตรุษจีน เซงเม้ง ไหว้พระจันทร์ กินเจ เป็นต้น เนื่องจากคนจีนเชื่อว่าลำไย คือผลไม้ดวงตามังกร บริโภคแล้วจะโชคดี เจริญก้าวหน้า ทำให้ลำไยเป็นที่ต้องการของคนจีนในเทศกาลสำคัญ ราคาผลผลิตลำไยในช่วงเวลาดังกล่าวจึงสูงกว่าปกติมาก” หมวดถวัลย์กล่าวเพิ่มเติม

๑. การบำรุงต้นให้สมบูรณ์ หมวดถวัลย์ เล่าวิธีการเตรียมต้นว่า เมื่อตัดแต่งกิ่งเสร็จแล้ว ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสมปุ๋ยเคมี ทางดิน สูตร ๓๐-๙-๙ หรือ ๒๕-๗-๗ หรือ ๔๖-๐-๐ ในอัตราส่วนเท่าๆกัน หว่านให้รอบทรงพุ่ม แล้วให้น้ำเพื่อละลายปุ๋ย

ข้อสังเกต หากให้น้ำล่าช้ากว่า ๑ วัน ปุ๋ยจะระเหยทิ้ง และไม่ควรใส่ปุ๋ยหลังฝนตกเนื่องจาก พืชจะไม่สามารถดูดน้ำหรือปุ๋ยได้อีก เพราะดูดนน้ำฝนไปปริมาณที่มากพอแล้ว

เคล็ดลับ ใช้ปุ๋ยหมักและดินขุยไผ่สูตรลับของสวน

๒. หมั่นดูแลเรื่องโรคแมลง เนื่องจากแมลงจะมากัดกินใบอ่อนลำไย ควรพ่นยาป้องกันและกำจัดโรคแมลง รอให้ลำไยแตกใบออก ๓ ครั้ง จึงพ่นสาร

๓. พ่นสารทางใบ โดยเน้นบนแผ่นใบและใต้แผ่นใบ จนชุ่มให้รอบทรงพุ่ม ๕ วันพ่น ๑ ครั้ง จำนวน ๓ ครั้ง หลังพ่นสาร ๑๕ วัน จะพ่นฮอร์โมนเปิดตาดอกด้วย

๔. ระยะออกดอกและติดผลต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากจะมีโรคและแมลง เช่น หนอนพันช่อ หนอนกัดกินช่อดอก จำนวนมาก พ่นสารเคมีที่มีฤทธิ์ในการป้องกันและกำจัดแมลง ที่ออกฤทธิ์เป็นยาเย็น

๕. การพัฒนาของผลลำไย

๑. ระยะหัวไม้ขีดไฟ ช่วงนี้ระวังหนอนเจาะช้ำลำไย และใส่ปุ๋ยสูตร ๒๕-๗-๗ รอบทรงพุ่ม และฉีดพ่นปุ๋ยทางใบพร้อมกับแคลเซียมโบรอนด้วย

๒. ระยะมะเขือพวง ตัดแต่งช่อผลให้เหลือ ๖๐-๗๐ ลูกต่อพวง เพื่อให้ลูกลำไยเกิดความสม่ำเสมอในพวง ได้เกรดคุณภาพและลดการแตกเน่าได้

๓. ระยะเมล็ดเปลี่ยนสีเป็นสีดำ ใส่ปุ๋ยทางดินสูตรที่มีตัวหลังสูง เช่น ๘-๒๔-๒๔ เพื่อบำรุงผล ขยายผล และเพิ่มความหวาน และต้องพ่นยาป้องกันเชื้อรา ร่วมกับแคลเซียมโบรอน เพื่อกำจัดเชื้อรา ทำสี และเพิ่มความแข็งแรงของเปลือกด้วย

๔. ระยะก่อนการเก็บเกี่ยว เพิ่มปุ๋ยที่มีตัวหลังสูง เช่น ๘-๒๔-๒๔ และ ๑๓-๑๓-๒๑ เพื่อเพิ่มความหวานให้ลำไย

ข้อสังเกต ในระยะการพัฒนาของผลลำไย ต้องหมั่นให้น้ำ

“กิจกรรมการทำสวนผสมผสานมีอะไรบ้าง”
เล่าให้ฟังหน่อยค่ะ

ภายในสวนจัดแบ่งพื้นที่ เป็นส่วนๆ
๓๐-๓๐-๓๐-๑๐ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ส่วน

ใหญ่จะเป็นสวนลำไย บ่อน้ำสำหรับประมงและเก็บกักน้ำทางการเกษตรและนา

ข้าว ในส่วน ๑๐ %สุดท้ายนั้น เป็นที่พักอาศัย ศูนย์เรียนรู้ฯ เล้าไก่ เปิดโล่งๆ หมูหลุมและสวนผัก ซึ่งทำให้ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้และเมื่อเหลือจากการบริโภค แจกจ่าย จึงนำไปขาย เกิดรายได้หมุนเวียนในครอบครัวอีกทางหนึ่ง

“ดินขุยไผ่ สูตรลับของสวนนี้” คืออะไร?

ดินขุยไผ่ คือ ตราสินค้าที่ผลิตขึ้นใน ศพก.ซึ่งเป็นธุรกิจส่วนตัวก่อนจัดตั้งเป็น ศพก.บ้านธิ แต่ทุกวันนี้ดินขุยไผ่กลายเป็น ฐานการเรียนรู้หนึ่งที่บอกเล่า ประสบการณ์ วิธีการ และการตลาดให้กับเกษตรกรที่มาศึกษาหาความรู้ได้เรียนรู้ ซึ่งหมวดวัลย์ ได้เล่าให้ฟังว่า “ภายในสวนลำไยจะใช้ดินขุยไผ่ ในการปรับปรุง บำรุงดินและต้นลำไย ทำให้ดินร่วนซุย ปรับปรุงโครงสร้างดินจากการใช้สารเคมี เพิ่มไส้เดือน เพิ่มธาตุอาหารในดิน เป็นผลทำให้รากลำไย สามารถหาอาหารได้ดีด้วย ซึ่งดินขุยไผ่ประกอบไปด้วย ดินดำ แกลบ ชีวูว และกากเห็ด เชื้อมทอง ขุยมะพร้าว ผสมรวมกัน ซึ่งปัจจุบันมีตลาดรองรับทั้งภายในและนอกจังหวัด ซึ่งทำรายได้ให้กับครอบครัวผมและเป็นประโยชน์มากสำหรับ ศพก.บ้านธิแห่งนี้”

“อะไรคือความสำเร็จของ ศพก.บ้านธิ” หมวดวัลย์ เล่าว่า “เกษตรกรในพื้นที่บ้านธิ เข้ามาศึกษาดูงานและนำไปปรับใช้กับสวนของเกษตรกรเอง ได้ผลผลิตตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และบอกเล่าต่อกันไปถึงเทคโนโลยีนวัตกรรม วิธีการทางการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ มีเกษตรกรที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชม ศึกษาดูงาน ภายใน ศพก. ปีละ ๑,๐๐๐ กว่าราย และอีกอย่างการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ต้องขอบคุณภรรยาที่ทำให้การดำเนินการทุกอย่างภายใน ศพก.สะดวก รวดเร็ว เท่านั้นทำให้ผมบรรลุเป้าหมายในการเป็น ศพก.แล้วครับ”

การสรุปความรู้ที่ได้รับจากบทเรียน

๑. ขุมความรู้ (Knowledge Assets) คือ ปัจจัยที่ทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ
 ๑. การยอมรับเทคโนโลยีต่างๆที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาปรับใช้ในแปลง ศพก.บ้านธิ
 ๒. การเข้าร่วมการอบรมสัมมนา ทางวิชาการต่างๆ ที่ทางหน่วยงานราชการจัดให้ เป็นการพบปะผู้คนเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ วิธีการต่างๆ แล้วนำมาประยุกต์กับพื้นที่
 ๓. ประสบการณ์ในการทำลำไย ซึ่งเมื่อเกิดปัญหา ประสบการณ์จะสามารถแก้ไขปัญหาได้
 ๔. การลงทุนและลดต้นทุน การทำสวนลำไย ต้องใช้ต้นทุนมากเนื่องจากปุ๋ย ยาฆ่าแมลงราคาสูง และตนเองสามารถลดต้นทุนลงได้ด้วยการปุ๋ยหมัก ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

๒. แก่นความรู้ (Core Competence) คือ สมรรถนะหลักที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ
ซึ่งมาจากชุดความรู้

๑. ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านการผลิตพืช
๒. การหาความรู้เพิ่มเติมทั้งทางวิชาการและประสบการณ์

๓. กลยุทธ์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา (Tactics)

๓.๑ กลยุทธ์ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา

มัชฌิมาปฏิปทา หรือ ทางสายกลาง ค่อยๆคิด ค่อยๆตัดสินใจ

๓.๒ กฎระเบียบ/แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Theory)

“อาชีพเพาะปลูกนี้มีความสำคัญมาก เพราะการเพาะปลูกนี้เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์
ถ้าเราไม่มีการเพาะปลูกก็ไม่มีวัตถุดิบที่จะมาเป็นอาหาร หรือ เป็นเครื่องนุ่งห่ม หรือ เป็น
สิ่งก่อสร้าง ฉะนั้น ต้องทำการกสิกรรม...” ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทขององค์พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ตนเองยึดถือปฏิบัติมาตลอดการทำอาชีพเกษตร

รายชื่อผู้ร่วมถอดบทเรียน

๑. ดร.ประหยัด	มะโนพะเส้า	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
๒. นายมนตรี	ทองงาม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๓. นายมานิตย์	ธรรมไชย	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๔. นางสาวเรียงขวัญ	สุริยะปัน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๕. นางสาวสุพัตรา	สุนันดา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๖. นางสาวสุดธิดา	หาญฤทธิ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๗. นางสาวทิพย์สุคนธ์	แก้วกัญญา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร